

Paabel ooperilaval

Jaan J. Leppik
Jaanus Ruiso

G. Verdi "Nabucco", libreto Temistocle Solera, Estonia teater; kontrolltendus 26. septembril, esietendus 27. septembril, etendused 10. ja 12. oktoobril 1996. Lavastaja Arne Mikk, kunstnik Eldor Renter. Dirigendid: kontroll- ja esietendus — Paul Mägi, etendused — Jüri Alperden.

On selge, et "Nabucco" on tegelikult lugu Nebukadnetsarist (Nabuccodonosor) ja Iisraeli rahva Paabeli vangipõlve minekust (6. saj eKr). Arutlused teemal "see on erilise tagamõtteta kunstiteos" lükkame tagasi.

Sestap võibki alguses keskenduda lavakujundusele, mis tekitab vaatajates esmaemotsiooni (kõrgelt üles kiidetud majesteetlik kujundus!). Selgub, et kõik ei ole päris nii, nagu oleks ühele Euroopa ooperile kohane olnud. Imelik on tõepoolest vaadelda professionaalse ja hea lavakunstniku tööd, mis seekord tekitas hämmingut ja suunas ajalookonteksti tundva vaataja mõttele, et kunstnik kas ei ole tahtnud või suutnud nt Jeruusalemma templit pädevalt kujutama. Vaataja ei ole rumal.

NÄHA OLI...

et Jeruusalemma (Saalomoni) templi kujundus piirdus tõepoolest teatud diletantliku nägemusega. Teatavasti olid meister Hiirami Jaakin ja Boas kujundatud selliselt, nagu väidab 1. Kuningate raamatu 7. peatükk 15. salmist alates. Kus olid puuduvad granaatõunad? Kui heita pilk Renteri sammastele, võib tabada kujundustöö teatud lohakust.

On arusaamatu, et kasutati Taaveti tähte (kilpi), mis kaunistas templieesriiet oma must-hõbedase esiletükkivusega. 6. sajandil eKr ei olnud mõtet sellisest sümbolist rääkida, sest juudi rahvas polnud ju õieti välja kujunenudki. Tegu oli kuningriikluse ajaga, mil tuli rinda pista sünkretistlike ilmingutega.

Mitte ei mõista käsulaudade paiknemist e e s p o l kõige pühama paiga eesriiet. Seaduselaegas asus eesriide taga. Sellest eespool võis näha vaid "vaskmerd" ehk põletusohvrialtarit (vt I Kun 7, 23jj).

Enamgi veel, vales kohas paiknevate käsulaudade peale oli publikule *feeling*u andmiseks kirjutatud (vana)heebrea kvadraatkirjatekst. Kust on võetud petlik illusioon, et kvadraatkiri Paabeli vangipõlve ajal kasutusel oli? Kas pole liiga varajane aeg selle jaoks?

Huvipakkuv oli leviitide (templiteenijate,

samal ajal teatud suguvõsade esindajate) sakraalne riietus. Tundub, nagu toimuks tegevus 19. sajandi alguse Poolas, kus taolist tallitit (palvemantel) kandsid rabid. Preestrite riietus oli korralik. Eelnevast kontekstist lähtudes tekitas vaimustust pisiasi — ülempreester Zaccaria 12 juveelist koosnev rinnakilp!

TEGEVUS OLI...

teatud mõttes omapärane.

Piisas vähesest, et tabada mõõdalask ühes tähtsamas: kunagi ei olnud võimalik, et pühas paigas, mis eelnes templiarhitektuuris kõige pühemale paigale ja kus toimetati ohvritalitust, oleks olnud võimalik nii sõdurite, neitsite kui preester-leviitide üheaegne koosolemine. Hulleml veel, sõdalased vibutasid julgelt kaasavõetud relvi, mis tavapäraselt templi eeskotta jäeti!

Märkimist väärrib ka preestrite, leviitide ning neitsite palveasend. Miks sirutati käsi seaduselaeka kohale, otsekui kaitstes midagi, mida ei olnud vaja kaitsta?

Teatavasti tohtis templieesriide taga asuvasse kõige pühamasse paika astuda vaid ülempreester ja sedagi Lepituspäeva ajal. Ooperis aga liikusid templieesriide vahelt välja nii leviit kui koguni leedulanna Sigute Stonyte — Abigaille!!!

III vaatuse alguses majesteerib Abigaille troonil. Kahel pool trooni on teenrid lehvikutega, mis on nii kaugel, et vähimgi lehvikust saadatud tuulevine poleks (eriti kontinentaalses kliimas) valitsejannani jõudnud.

VOKAALSELT OLI...

suurim pettumus sakslane Johannes von Duisburg — Nabucco. Kontrolltendus näitas selgesti markeeriva-maskeraaditseva Duisburgi nõrka külge — eeldada, et Eesti on maa täis aborigeene, kes ei tea laulmiskunstist midagi. Duisburg soovis ehtnabuccolikult troonida üle rahva, mis kuulajatena tema kätte oli usaldatud. Kui selgus, et see pole päris nõnda, siis leiti õpilaslik vabandus — olen haige. Aga teadjad mõistavad, et häälepaelpõletikuga ei ole võimalik kolmetunnist ooperit markeerida. Duisburg kaotas ebavõrdses lahingus võimsatele kohalikele jõududele. Ainuke helge moment Duisburgil oli palve iisreallaste Jumala (Jahve) poole. Sel hetkel Johannes von ei markeerinud.

Palju ei pea rääkima Sigute Stonyte suurepärasest Abigaille'i rollist. Kui keegi naistest veel Eestis Verdit peaks laulma, siis

Abigai

kindlasti te dramaatilim tatab osa ki esile. II va — ta pole vutsev ning vâlkküirelt lauluks. A nagu olek Sigutele ki Jassi Za Isegi siis, lutab end nõrgamõis Nebukadne hull) toob Nabucco a majesteetli valt suuti andekusega väge. Ere

val

esindajate)
toimuks
kus taolist
d. Preestite
tekstist läh-
— ülem-
osnevr rin-

dalask ühes
õimalik, et
rhitektuuris
s toimetati
k nii sõdu-
e üheaegne
lased vibu-
relvi, mis

e, leviitide
sirutati käsi
stes midagi,

e taga asu-
astuda vaid
päeva ajal.
iide vahelt
anna Sigute

b Abigaille
on teenrid
et vähimigi
oleks (eriti
nnani jõud-

annes von
ntendus näi-
eraaditseva
da, et Eesti
ei tea laul-
rg soovis
rahva, mis
ud. Kui sel-
is leiti õpi-
Aga teadjad
uga ei ole
markeerida.
ngus võim-
muke helge
isreallaste
el Johannes

te Stonyte
Kui keegi
laulma, siis

Abigaille — leedulanna Sigute Stonyte.

kindlasti too vahva leedulanna. Äärmiselt dramaatiline ja väljapeetud, tõsis tema esitatav osa kirkana ja varjundirohkena taustast esile. II vaatuse retsitatiivi (tõe teadasaamine — ta pole Nabucco tütar, vaid orjatar) rae-vutsev ning pulbitsev hingeseisund muutub välkkiirelt armastust ihkava naise ülem-lauluks. Aariaks, mille puhul tekkis tunne, nagu oleks Giuseppe selle spetsiaalselt Sigutele kirjutanud.

Jassi Zahharov on mees, kes oskab laulda. Isegi siis, kui ta Babüloonia türannina kuulutab end jumalaks ning jääb ülbuse tõttu nõrgamõistuslikuks. Kontrasti kahe Nebukadnetsari vahel (üks majesteet ja teine hull) toob ta häälevärvidega hiilgavalt esile. Nabucco a la Nabucco *estonia* oli tõeliselt majesteetlik babüloonlane, kes rollist lähtuvalt suutis zahharovliku (ooperi)näitleja andekusega panna maksma rojaalsust ning väge. Eredalt jäi meelde Zahharovi ja

Stonyte koostöö, mis kulmineerus III vaatuse duetis, kus Sigute sunnib Jassit alla kirjutama paberile, mis annab võimaluse hukata kas Pille Lill või Riina Airene (mõlemad Fenena) koos Estonia ooperikoori ja RAMiga (kõik teised heebrealased).

Üllatas Alperten, kes on end kokku võtnud. Möödundtalvine "Don Carlo" jättis paljuski soovida, mis puudutab dirigendi ning orkestri-lava omavahelist mõistmist ja koostööd. Seekord oli Jüri Alperten kohati täpsemgi kui kontroll- ja esietendust vedanud Paul Mägi. Mägi "Orjade koor" meenutab kauneid talveõhtuid lume ning Alpidega (Mäed!) kusagil Austrias. Sama koori puhul tegi Alperten, mida pidi — tema punkteeritus rütmis ja pingestatus fraasis olid mõjusamad.

Orkestri puhul oli meeldejääv selle stseeni muusikaline kujundus, kus heebrealasi viidi hukkamisele. Seks puhuks moodustati lavatagune orkester, mis intoneeris tõelise matusepundina. Loodame, et see oli kuulajat arvestades taotluslik, sest kuulaja on surelik ning vajab puhkpilliorkestri abi... Ka edaspidi.

ÕLETUUST JÄI...

jalgu nii aadelsakslasele kui maarahva esindajale. See oli valmistet ilmselt põhupallinöörist. Igatahes võis tuust olla kogu ooperi pöördepunktiks siis, kui keegi Nabucco-nimeline sellesse oleks komistanud. Millegipärast oskasid mõlemad babüloonlased oma jala siiski silmusesse pista ja see tekitas publiku hulgas teatava rahulolekutunde... Meile Verdi meeldib.

Harri Rospu fotod

Stseen lavastusest.